

vide, at det er et juridisk Tvivlsspørgsmaal, hvad der her er det rigtige. Vi staa jo ikke her over for en Domstol i den Forstand, at vi skulle føre Proces med hinanden. Jeg er ikke Jurist, men jeg ved jo — og de Herrer ville ogsaa vide det — at mange af vore dygtige Jurister have udtalt sig i samme Retning som jeg, saa dette Spørgsmaal synes jeg, vi kunne lade falde, saa meget mere som vi staa paa et Punkt, hvor vi kunne forhandle om, hvorledes vi skulle faa denne Sag ordnet paa den hensigtsmæssigste Maade. Jeg kan forsikre de Herrer, at det ikke er min Hensigt at træde Beboernes Kaldsret for nær. Hvorledes man skal stille sig, ser jeg endnu ikke, men trods de lidet haabefulde og for mig lidet trøstefulde Udtalelser, som ere komne frem om Udsigterne for Lovforslaget, kan jeg dog endnu ikke anse Lovens Skæbne for afgjort. Jeg anser det for rigtigst, at man ikke paa Forhaand binder sig ved Udtalelser, som man ikke kan komme bort fra, og jeg anbefaler, at man erklærer sig for villig til med Loyalitet og ærlig Vilje at forhandle om denne Sag for om muligt at finde en tilfredsstillende Ordning, der kan bringe Forhandlingerne om denne Sag til Ende. Det var det, jeg havde at sige med Hensyn til dette Punkt.

Det samme Standpunkt, jeg indtager over for denne Side af Sagen, at jeg er villig til at forhandle derom, indtager jeg selvfølgelig over for Spørgsmaalet om Privatskolen, og endelig gælder det samme om Konsulenten. Jeg har udtalt mig herom i det andet Ting, og jeg kan her udtale mig ganske kort. Jeg vil sige, at i Kultusministeriet er der særlig paa Skolevæsenets Omraade mange Sager at afgøre, mange Ting at tage Bestemmelse om, som kræve personligt Kendskab og helst personlig Erfaring fra selve Forholdene i Skolen, og det vilde derfor i høj Grad være ønskeligt, at Ministeriet havde en Mand, som kunde være dets Konsulent i saa Henseende. Nu skal jeg villig anerkende, at jeg for mit Vedkommende ogsaa kender noget til disse Ting, og jeg kan altsaa, saa længe jeg er Minister, maaske til Nød undvære en saadan Mand. Men jeg fremhæver udtrykkelig dette „til Nød“, for jeg føler virkelig ofte Savnet af ikke at have en saadan Mand at raadføre mig med. Og desuden er jo Forholdet det, at siden 1848 have vi langt fra i den største Del af denne Tid haft Kultusministre, som have haft personligt Kendskab til Skoleforhold. Jeg tror derfor, at det vilde være til Gavn ikke blot for Ministeriet, men ogsaa for

Skolen, om Ministeriet fik en saadan Mand ansat i sin Tjeneste. Men dette er jo en Sag, hvorom vi kunne forhandle.

I øvrigt føler jeg mig forpligtet til at rette et Par Ord til det ærede Medlem for Kjøbenhavns Amts 2den Valgkreds (K. M. Klausen) til Tak for den Interesse, han udtalte for Lærerstanden. Jeg skal tilføje, at denne Interesse paaskønner jeg saa meget mere, som jeg deler den i fuldeste Maal. Jeg har, som jeg ogsaa har udtalt i det andet Ting, desværre haft mere end een Lejlighed til at se, hvorledes Lærere, som af Naturen havde gode Evner, og paa hvis Flid der under almindelige Forhold ikke kunde udsættes noget som helst, have levet under saa trykkende økonomiske Kaar, at man ikke kunde undre sig over, at det ikke gik med deres Gerning, som det skulde; og det har, kan jeg sige, i et Par Tilfælde været særlig haardt for mig som Tilsynsmand at skulle træde strengt op over for saadanne Folk, naar jeg var nødt til at sige til mig selv: Det er disse Folks Armod — for Fattigdom er for svagt et Udtryk —, som er Skyld i, at de ikke have gjort deres Gerning, som de skulde. Jeg kender jo af Erfaring nærmest kun Lærerstanden i Maribo Amt, som er bleven omtalt her af en af dets Repræsentanter, og jeg skal da udtale, at under min Virksomhed som Biskop har jeg hos Befolkningen i Maribo Amt, naar der var Anledning dertil, fundet en Interesse for Skolen, en Velvilje til at gøre noget for Skolen, som har haft ikke ringe Betydning. Jeg kan maaske udtale dette bestemtere. De kende jo alle sammen den tidligere dødsdømte Fortolkning, at naar der var 80 Børn i en Skole, skulde der ansættes en Andenlærer. Naa, jeg er jo ikke Jurist, men jeg maa dog tilstaa, at jeg tvivler stærkt paa Rigtigheden af denne Fortolkning, og derfor brugte jeg, naar der kom Skrivelse til mig om, at der skulde ansættes en Andenlærer i en Skole, hvor der var over 80 Børn, den Fremgangsmaade, at jeg tog ud og holdt Visitats paa vedkommende Sted. Jeg talte saa med Beboerne og udviklede for dem, at det bedste, de kunde gøre for deres Børn, var at sørge for, at de fik en god Undervisning. Det slog an i alle Tilfælde, de antog alle Steder en Andenlærer, uagtet Børneantallet ikke var naaet 100. Jeg har den Tro til den danske Befolkning paa Landet, at det er Folk, man kan tale med, og som man kan faa til at forstaa, at det bedste, de kunne efterlade deres Børn, er at have draget